

МІЖНАРОДНА ФУНДАЦІЯ ВИБОРЧИХ СИСТЕМ

Вих. № 3583-2021-11-08

Кому: Зеленському Володимирі Олександровичу, Президенту України
Єрмаку Андрію Борисовичу, Керівнику Офісу Президента України
Стефанчуку Руслану Олексійовичу, Голові Верховної Ради України

Тема: Відкритий лист до Президента України, Керівника Офісу Президента України та
Голови Верховної Ради України щодо відновлення обов'язку політичних партій
подавати щоквартальні фінансові звіти

Шановний Володимире Олександровичу!

Шановний Андріє Борисовичу!

Шановний Руслане Олексійовичу!

Представництво Міжнародної фундації виборчих систем (IFES) в Україні, яке виконує проєкт технічної допомоги з виборчих питань за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID), Міністерства міжнародних справ Канади та британської допомоги (UK aid) від уряду Великої Британії з метою надання технічних експертних знань і консультацій, що ґрунтуються на міжнародних стандартах, щодо проведення виборів та процесу реформування виборчого законодавства України, висловлює Вам свою повагу та звертається з такого приводу.

2 листопада 2021 року Верховна Рада України ухвалила в цілому Проєкт Закону України № 5253-1 «Про внесення змін до Закону України "Про політичні партії в Україні" щодо удосконалення правового регулювання фінансування діяльності політичних партій». Хоча законопроєкт і пропонує деякі уточнення та нововведення, що заслуговують на підтримку, він також містить і доволі небезпечні положення, які можуть породити ряд нових викликів для прозорості політичних фінансів в Україні.

Принагідно хочемо нагадати, що в березні 2020 року партії були звільнені від обов'язку подавати щоквартальні фінансові звіти до Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК) до закінчення заходів щодо запобігання виникненню та поширенню коронавірусної хвороби, передбачених карантинном, встановленим Кабінетом Міністрів України. Представники громадянського суспільства неодноразово зверталися до Верховної Ради із закликом виключити це положення,¹ оскільки відсутність регулярного звітування партій, а й особливо тих, що користуються правом на державне фінансування своєї статутної діяльності, є суттєвим корупційним ризиком і, відповідно, фактичним відступом України від взятих на себе міжнародних зобов'язань у межах комплексної реформи політичного фінансування.

Варто наголосити, що хоча ухвалений проєкт закону і вимагає від політичних партій подати свої фінансові звіти за пропущені квартали 2020 та 2021 років, він не відновлює повноцінне звітування політичних партій. Відтак, партії матимуть змогу і надалі використовувати карантин як підставу для приховування інформації про свої внески та

¹ Див. Спільну заяву за посиланням: <https://ifesukraine.org/news/spilna-zayava-zaklykayemo-vidnovyty-obovyazok-politychnyh-partij-podavaty-shhokvartalni-zvity-pro-majno-dohody-vytraty-i-zobovyzannya-finsansovogo-harakteru/>

витрати від Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК) та громадськості.

Крім того, згідно з текстом законопроекту на час карантину партії матимуть змогу не звітувати про надання або виконання третіми особами (народним депутатом України, депутатом місцевої ради, сільським, селищним, міським головою, який є членом політичної партії або був висунутий такою партією на останніх місцевих виборах чи виборах народних депутатів України, членом відповідної партії) від імені партії робіт, товарів чи послуг, які потрібні для протидії COVID-19. Запропонована норма містить суттєві корупційні ризики, оскільки на практиці дозволить особам здійснювати значно більші внески на підтримку партій, аніж передбачені законодавством, а партіям – ухилятися від звітування про такі внески.

Ще однією суперечливою нормою є можливість для партій звітувати лише про ті фінансові зобов'язання, строк виконання яких настав відповідно до умов договорів або інших правочинів. Раніше НАЗК виступило з критикою цього положення,² говорячи, що «фінансові зобов'язання, виплати за якими здійснюються до їх строку виконання, або щодо яких строк виконання є віддаленим, у звіти не потраплятимуть». Тож, дана норма закладає потенціал для партій приховувати від суспільства інформацію про значні кошти.

Згідно з міжнародними стандартами та найкращими світовими практиками, звітування партій є ключовою передумовою для отримання ними державного фінансування. На цьому, зокрема, наголошують у своїх документах Венеційська комісія Ради Європи й Бюро демократичних інститутів і прав людини Організації з безпеки і співробітництва в Європі. Крім того, регулярне звітування партій є невід'ємною частиною реформи політичного фінансування, яка була однією зі складових процесу лібералізації візового режиму між Україною та Європейським Союзом (ЄС).

З огляду на вищевказане, Міжнародна фундація виборчих систем (IFES) в Україні закликає:

- **Президента України** – повернути проєкт Закону України № 5253-1 до Верховної Ради України на повторний розгляд (ветувати) із пропозиціями виключити зазначені вище потенційно корупційні норми та повноцінно відновити обов'язок політичних партій регулярно звітувати про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру;
- **Верховну Раду України** – належним чином розглянути відповідні пропозиції Президента, в разі накладення вето, у встановлені законом строки.

Користуючись нагодою, дозвольте ще раз засвідчити запевнення у високій до Вас повазі.

З найкращими побажаннями,

Пітер Ербен
Головний радник, IFES
Старший директор, IFES Україна

² Див. заяву НАЗК на офіційному веб-сайті агентства за посиланням: <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/politychna-koruptsiyaya-novyny/nazk-zaklykaye-narodnyh-deputativ-ne-pidtvverdzhuvaty-pravku-24-do-zakonoproektu-5253-1-yaka-dozvolyt-partiyam-pryhovuvaty-vid-suspilstva-informatsiyu-pro-znachni-koshty/>